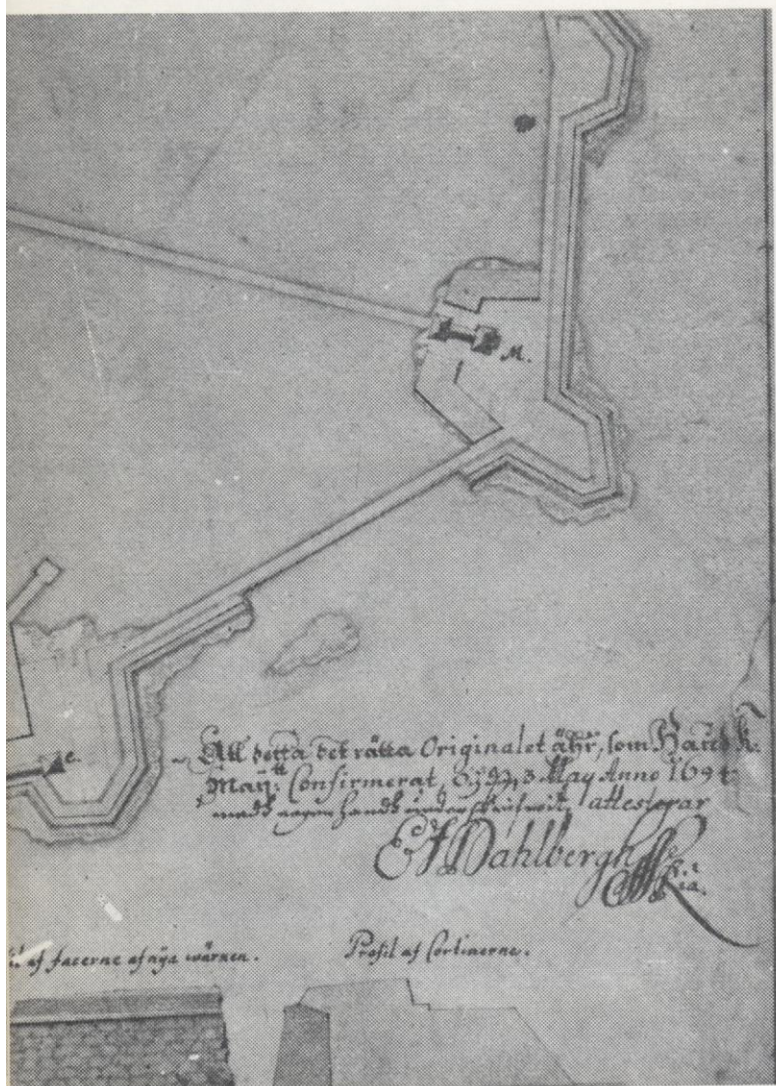

Badstugan på Söderstierna

Varvskarta 1694 visande bl a Aspekär (Söderstierna) med den planerade "Badstugan för Reepen" (markerad M).

Kungl. Krigsarkivet.

Inom gamla varvsområdet finnes en byggnad, som oaktat den tillhör den äldsta bebyggelsen vid det på 1680-talet utbyggda örlogsvarvet mellan Trossö och de utanför liggande öarna Lindholmen och Aspekär (senare benämnt Söderstierna), ej blivit tillräckligt uppmärksammas i samband med den sedvanliga presentationen av varvet. Det är den s. k. Ryska kyrkan eller Koks kyrkan, som den omväxlande kallas i folkmun. Varifrån dessa namn kommer är omöjligt att avgöra, men kan man i förra fallet nog våga gissa, att benämningen möjligen har något samband med de ryska krigsfångar, som i början av 1700-talet användes som arbetsman- skap vid uppförandet av örlogsvarvets befästningsanläggningar, i främsta rum- met den s. k. slutningsmuren mellan varvet och staden.

Hur som helst är benämningarna sekundära och har intet samband med byggnadens ursprungliga funktion och därav betingade namn, vilket kan fastställas med hjälp av i bl. a. Kungl. Krigsarkivet befintliga kartor över varvsområdet på 1690-talet.

På en dylik karta från år 1694 möter vi första gången ett projekt till en byggnad på ön Aspekär (Söderstierna), vilken enligt den på kartan befintliga texten var avsedd att tjäna som badstuga för det vid varvet framställda tågverket. Detta nedsänktes nämligen, sedan det slagits, i tjärbad i för ändamålet tillverkade stora förvaringskärl. Den projekterade byggnaden, som skulle ha legat på Aspekärs (Söderstiernas) nordöstra sida, hade formen av två tvärskärpta huskroppar med en förbindande kortare länga, d. v. s. byggnaden skulle, därest den utförts, ha fått i stort sett samma form som repslagarbanan, låt vara att den var betydligt kortare än denna.

Byggnaden kom emellertid aldrig till utförande i denna utformning. På en varvskarta från 1696 ser vi hur byggnadens placering ändrats till Aspekärs (Söderstiernas) norra sida, där huset som nu fått formen av en enda I-formad byggnadskropp, lagts med långsidan vänd mot den träbro, som då förband ön med Lindholmen.

I denna form och med denna place-

ring uppfördes byggnaden sannolikt också vid ungefär samma tid. I varje fall finnes den klart redovisad på exakt samma plats på Nils Ströms karta över de byggnader, som år 1699 voro uppförda på varvsområdet. Av Ströms grundplan till byggnaden framgår tydligt, liksom av 1698 års varvskarta, att byggnaden då saknade de i dag framför det indragna mittpartiet placerade,

Forts. nästa sida

Badstugan på Söderstierna sedd från ankarsmedjan. Utsnitt ur Elias Martins akvarell över örlogsvarvet, 1780. Kungl. Biblioteket.

